

„Rozmaring ága, virágnak virága...”

Hácskó Imréné hetési népi iparművész és *Gaál János* restaurátor, bútorfestő kiállítása a Gönczi Galériában

Két – technikájában, illetve a felhasznált alapanyagok és a stílusjegyek tekintetében – egymástól eléggé távol álló művészeti ág képviselője, Hácskó Imréné szövő és Gaál János festőművész kiállításának ünnepélyes megnyitására gyűltünk össze. Mindketten a szakmájuk mesterei, évtizedek óta a legmagasabb szinten művelik hagyományörző, ugyanakkor kreatív tevékenységüket. A hagyományos népi szövésnek tájanként eltérő stílusai évszázadok alatt az önálló parasztság, illetve a hivatásos takácsmesterek szövőszékein formálódtak, kristályosodtak ki. A bútorkészítők, az épületek famennyezeteit, lépcsőkoraláit, karzatait és egyéb fából készült berendezési tárgyait díszítő asztalos/ festőmesterek ugyancsak regionálisan jól elkülöníthető stílusai a reneszánsz kor óta nyomon követhetők. Ezek közül legjelentősebbek a révkomáromi, a Kalotaszeg környéki mesterek (a

szász származású Umling dinasztia) és a székelyföldi Sütő család, amelynek legfiatalabb képviselője Sütő Levente ma is aktívan dolgozik.

Ha egy pillantást vetünk a két művész kiállított munkáira, azonnal láthatjuk, hogy mind az alapanyagok, mind az alkalmazott technika eléggé szűkre szabja az alkotók lehetőségeit, a hagyomány határozott és szűk keretei azonban egyúttal szinte végtelen szabadságot is adnak – természetesen az adott keretek között.

Biztonságos talajon, de mégis szabadon variálódnak a motívumok, a ritmus, a kompozíció időtlen harmóniát sugároz. Mitől van ez így?

Mert az alkotásokban ott van beleszőve, belefestve több évszázad egymást követő nemzedékeinek felhalmozott tudása, élettapasztalata, világlképe és érzelmei. Egy festett tábla, egy szőttés törölköző igen mély tartalmakat foglal magában és sejtet meg

velünk. Jung ezt a néha alig érzékelhető mélységet nevezi kollektív tudattalannak.

Fontos kifejezés itt a MÉLYSÉG.

Hácskó Imréné és Gaál János, akárcsak a hagyományos művészet bármelyik ágával foglalkozó alkotóművész (legyen akár táncos, népzeneész, vagy kézműves), valóban elmélyült abban, amit csinál.

Hácskó Imréné előbb gyári, majd népművészeti szövetkezeti körülmények között töltött hosszú évek nap, mint nap végzett munkája során kitanulta a szövés minden csínját-bínját. Tapintásával érzi a fonalat, az alakuló mintát, a színeket, elmélyült manuális tevékenységével ráhangolódik minden egyes motívum belső törvényszerűségeire, ritmusára, formavilágára, s ezen közben mindazt a nehezen tudatosítható tartalmat, üzenetet is átélhette, amely egy-egy motívum háttérben meghúzódik.

Gaál János restaurátorként mélyebben akkor ismerkedett meg a kalotaszegi festett menyegyzetekkel és karzattáblákkal, amikor diplomamunkáján dolgozott. Restaurátori munkája során a megkopott, megrongálódott darabokat milliméterről milliméterre haladva kellett megvizsgálnia, hogy a hajdani mesterek keze nyomán minden ecsetvonást, munkafolyamatot a megfelelő sorrendben és módon maga is el tudjon végezni. Mindez persze csak a technikai rész. A mélységet a festett fatáblák és bútorok esetében is a motívumkincs, az alkotói gondolkodásmód gondos megfigyelése és megtanulása jelenti.

Mindkét alkotó tehát anyanyelvi szinten sajátította el a két művészeti ágat. Így most képesek lettek arra, hogy az adott művészeti ág törvényein, keretein belül szabadon engedhessék alkotói fantáziájukat.

Így lehet, hogy minden egyes általuk készített tárgy mögött ugyanúgy ott érezzük a mélységet, mint az eredeti muzeális darabok esetében. SŐT!

Mivel kortárs alkotókról van szó, alkotásaik a ma emberét megszólítva közvetítik évszázadok kollektív tapasztalatát, tudását.

A mélységekről beszéltem eddig, arról, hogy érdemes mélyre hatolni a történelmünkbe, a kollektív tudattalannakba, a saját lelkünkbe is, mert ha elég mélyre merülünk, hirtelen kitárul előttünk egy csodálatos világ, az a végtelen teljesség, amelyről Weöres Sándor mondja, maga az Isten,

akit mindannyian vágyunk megközelíteni, még akkor is, ha nem vagyunk hívők.

Számomra minden egyes szívvel-lélekkel és anyanyelvi szintű mesterségbeli tudással elkészített tárgy, művészeti alkotás olyan, mint egy sajátos imádság.

„Az Úr pedig a lélek, és ahol az Úrnak lelke, ott a szabadság” – olvashatjuk az egyik fatáblán.

A művész ihletett lelkiállapota, amelyben a művet megálmodja, létrehozza, „megteremti” is egy kegyelmi állapot, ima (ma Csíkszentmihályi Mihály nyomán FLOW élménynek is nevezzük).

*Csodáljuk, szemléljük, használjuk
népművészeink alkotásait, éljünk velük, legyenek
ilyen tárgyak a környezetünkben.*

Dicsérjétek az Urat! Zengedeztetek az Úrnak hárfával és hangos énekléssel – mondja a zsolnár és folytathatnánk így: dicsérjétek az Urat szövőszékkel és ecsettel is.

És ez szólhat az így született tárgy tulajdonosának, használójának, szemlélőjének, ha lelassít, ad elég időt magának, hogy hasson rá, amit lát.

Ha elmélyülten szemlélünk egy-egy fatáblát, egy-egy szőtttest, ha hagyjuk, hogy képzeletünket, hangulatunkat, érzéseinket megragadják a formák, a minták, a ritmusok, a szövegek, ha bele tudunk feledkezni ebbe az elmélyült szemlélődésbe, az alkotásokon, mint kis ablakokon keresztül egyszer csak fénysugárként hasíthat lelkünkbe a végtelen, kitarul a világ...

Gyertyát sem azért gyűjtanak, hogy véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fényljék mindazoknak, akik a házban vannak.

Csodáljuk, szemléljük, használjuk népművészeink alkotásait, éljünk velük, legyenek ilyen tárgyak a környezetünkben. A mai magyar népi iparművészet bőségesen és tálcán kínálja felénk ezeket az értékeket.

A galériában látható festett és szövött minták is, akárcsak egyfajta „mandalák”, alkalmasak arra, hogy segítségükkel, a saját mélységeinkkel találkozzva, egyúttal az Istent is, aki maga a végtelen, valahogyan megközelíthessük.

(A megnyitó írott változata.)

A galériában látható festett és szövött minták is, akárcsak egyfajta „mandalák”, alkalmasak arra, hogy segítségükkel, a saját mélységeinkkel találkozáva, egyúttal az Istent is, aki maga a végtelen, valahogyan megközelíthessük.

